

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

verdient, ook omdat de auteur dit met kennis van zaken én op een zeer bevattelijke manier uiteenzet. De auteur heeft «klassiek» gedragstherapeutische technieken vertaald naar een partnerrelatie. Ik geloof dat het toepassen van een aantal «technieken» door een partner bijzonder waardevol kan zijn; anderzijds vraag ik me af of men dan nog ten volle van een «partnerrelatie» kan spreken.

Persoonlijk voel ik me meer verwant met de psychoanalytische benadering, maar je wéét wat je koopt. Het ontbreken van een meer integratieve kijk op de borderline-problematiek, zoals de structurele benadering, de ontwikkelingspsychologische dimensie, de problematische hechtingsgeschiedenis, moeilijkheden op het vlak van mentaliseren, maakt duidelijk hoe verschillend de paradigma's zijn. Ondanks de valkuilen van de spraakverwarring maken de verschillen deel uit van de rijkdom van de psychotherapie en haar object. Het lezen van dit boek heb ik als een zinvol «buurten» ervaren, dat ook kan bijdragen tot verdieping van eigen opvattingen.

Hoe seksuele fantasieën gesteriliseerd kunnen worden

Bespreking van

Brett Kahr (2007). *Sex and the Psyche — The truth about our most secret fantasies*. Londen: Allen Lane, Penguin Books. ISBN 978 0 713 99940 1, 623 pp., £ 25,00

LILI PHILIPPE

De psychologische inzichten van Sigmund Freud, samen met de methodologische strengheid en de grote omvang van het onderzoek van Alfred Kinsey, inspireerden Brett Kahr, volgens eigen zeggen, om zelf

een grootschalige studie over de seksuele fantasieën van de Britse bevolking aan te vatten. In navolging van Nancy Friday die dit alles in 1973 «moedig over het grote publiek uitzaaide» leek het de schrijver interessant om weer een soortgelijk lijvig boekwerk op de markt te brengen: zeshonderddrieëntwintig bladzijden telt het.

In een eerste deel belicht de psycholoog zijn onderzoekshypothesen en -populatie. Ook de gebruikte methodes worden aan een kritisch onderzoek onderworpen. De schrijver maakt ons, in dit saaie deel over methodiek, gelukkig toch ook al een beetje warm met enkele resultaten en wat oppervlakkige reflecties hierover. Zo heeft hij het over de «masturbatieparadox» dat mensen tegelijkertijd opgewonden en afgeschrikt worden door hun eigen fantasieën, maar ook dat gelukkige mensen nooit zouden fantaseren. Het tweede deel zet echter meteen een domper op de verwachtingen — de arousal? — die toch wel opgeroepen waren in het inleidende deel. De lezer moet zich nu door twaalf tabellen worstelen die in de *Flair* of de *Libelle* niet zouden misstaan. Ik geef een willekeurig voorbeeld. Tabel 5, bladzijde 85: «De frequentie van buitenechtelijk contact in Groot-Brittannië, met de rubrieken «buitenechtelijk kussen: 36%», «buitenechtelijk scharrelen: 25%»... Maar nog minder boeiend zijn de reeksen uitgeschreven fantasieën die de onderzoeker ons presenteert. Voor we bij het derde deel, *The fantasies*, gekomen zijn, heeft de lezer al honderdeenendertig (!) scripts moeten slikken, gaande van één regel als: «Having sex with two or more women», tot beschrijvingen van seksscènes die een bladzijde in beslag nemen. Je zou de moed om verder te lezen bijna verliezen, maar de auteur schotelt ons deze reeks misschien wel voor omdat, volgens hem, de betekenis van een seksuele fantasie objectiever («dispassionately») geëvalueerd en geanalyseerd kan worden als men meer gewend is aan de taal en de inhoud ervan.

Maar in het meer dan tweehonderd bladzijden tellende derde deel, haak ik toch af.

Het hoofdstuk is een opsomming van maar liefst negenhonderdvijftien van de negentienduizend bestudeerde seksscenario's. Die gaan van sadistische seks via groepsseks naar exhibitionisme. Zo zijn er maar liefst vier bladzijden met de ratings van de meest opwindende *celebrities* uit het onderzoek. Bij mij raakte de opwindende steeds verder zoek.

Het systematiseren van seksuele fantasieën in dertien statistische categorieën blijkt voor een psychoanalytisch denker als ikzelf een nog grotere nachtmerrie dan het categoriseren van psychiatrische aandoeningen in de DSM. En vooral: ik wist niet dat seks zo saai kon zijn.

In de twee laatste delen van het boek tracht Kahr de oorsprong van seksuele fantasieën te achterhalen. Hij doet dit een beetje als een detective. Eén van de streefdoelen van de auteur is trouwens ook om de lezer een inzage te geven in de manieren waarop een psychotherapeut de mogelijke geheime betekenissen van een seksuele fantasie conceptualiseert. Er staan dan ook een paar leuke verhalen in, die aantonen dat Kahr goed verbanden kan leggen tussen een seksuele fantasie en een traumatische voor-geschiedenis.

Verder spreekt hij over de helende functie van seksuele fantasieën waarin het slachtoffer dader kan worden en omgekeerd.

We herkennen hier de identificatie met de agressor van Anna Freud. Zo vinden we nog een paar bekende mechanismen terug, zoals wraakgevoelens vorm geven, een negatieve ervaring omkeren in een positieve, het transformeren van pijn in plezier, trauma in orgasme... Maar het is voor mij allemaal een beetje te voorspelbaar en ook te gemakkelijk, waardoor ik me als therapeut ongemakkelijk begin te voelen. De therapeut als detective: ik geloof het niet echt.

Ondanks het feit dat door de reflecties van de auteur over het verband tussen seksuele fantasieën en traumaverwerking de overdaad aan fantasiescripts iets verteerberaarder wordt, blijft het geheel me zwaar op de maag liggen. Het indelen in categorieën en het

leggen van rationele verbanden brengen me niet dicht bij de fenomenologie van de fascinatie die er voor de psyche uitgaat van seks — en van de psyche voor de beleving van seks. Ik verwacht van een psychoanalytisch auteur dat hij dat wel kan. Zo blijf ik onbevredigd achter en ik zou durven zeggen dat ik me een beetje psychisch gesteriliseerd voel door dit boek.

Rapprochement tussen ‘analytische psychologie’ en ‘psychoanalyse’

Jan Wiener (2009). *The therapeutic relationship — Transference, counter-transference, and the making of meaning*. Carolyn and Ernest Fay series in analytical psychology # 14. College Station TX: Texas A&M University Press. ISBN 978 1 60344 147 6, 160 pp., \$ 23,95

GERTIE BÖGELS

The therapeutic relationship is gebaseerd op een serie voordrachten die de auteur Jan Wiener in verschillende landen hield, ook in Nederland. Opmerkelijk daarin is haar kritische toon ten aanzien van enkele klasieke opvattingen uit de analytische psychologie. De auteur doet een krachtige poging de historische kloof te overbruggen tussen de jungiaanse, zogeheten ‘analytische’, psychologie en de freudiaanse ‘psychoanalyse’. Zij slaagt daar op verrassende wijze in door enkele zwakke plekken in de jungiaanse methode aan te geven en nader te exploreren, aldus de critici ervan tegemoetkomend. Door Jungs gebrek aan een coherente methode om met de overdracht te kunnen werken en door diens vluchtige werkwijze worden kandidaten die hun geest willen scherpen aan de jungiaanse techniek in verwarring gebracht, aldus Wiener. Anderzijds tracht zij een van Jungs kernbegrippen, namelijk de ontwikkeling van het ver-